

# بررسی میزان استرس کارکنان پرستاری و رابطه آن با برخی از خصوصیات دموگرافیک ایشان در بیمارستان‌های وابسته به شبکه بهداشت و درمان شهرستان نیشابور

سید مجید وفايي<sup>۱</sup>، مهري سادات حسيني<sup>۲</sup>، راضيه فروتن<sup>۳</sup>، نرجس سيدحسيني<sup>۴</sup>  
تاریخ دریافت مقاله: تاریخ پذیرش مقاله: ۸۶/۱/۳۰

فصلنامه دانشکده پرستاری

و مامایی

سال چهارم، شماره چهارم،

زمستان ۱۳۸۵

## چکیده

**مقدمه:** استرس عبارت است از واکنش‌های فیزیکی، ذهنی و عاطفی که در نتیجه تغییرات و نیازهای زندگی فرد، تجربه می‌شوند. تغییرات می‌توانند بزرگ یا کوچک باشند. هدف از این بررسی، تعیین امتیاز استرس در بین پرسنل پرستاری و بررسی، رابطه‌ی برخی خصوصیات دموگرافیک این قشر زحمتکش با میزان استرس بوده است. **مواد و روش‌ها:** مشخصات واحدهای مورد پژوهش عبارت بود از پرستارانی که در بخش‌های بیمارستان‌های وابسته به شبکه بهداشت و درمان شهرستان نیشابور شاغل بوده‌اند. در این پژوهش رابطه بین متغیرهای سابقه کار، تعداد فرزندان، میزان درآمد، جنسیت، بخش محل کار، وضعیت تاهل، میزان تحصیلات و وضعیت محل سکونت با میزان استرس پرسنل پرستاری مورد بررسی قرار گرفت. اطلاعات به دست آمده با استفاده از پرسشنامه که اعتماد و اعتبار آن مورد تایید قرار گرفت جمع آوری و با نرم افزار SPSS مورد بررسی قرار گرفت. متغیرهای این پژوهش شامل سن، سابقه کار، تعداد فرزندان، میزان درآمد، بخش محل و امتیازات مکتسبه از سوال-های پرسشنامه بوده است.

**یافته‌ها:** نتایج پژوهش نشان می‌دهد که میانگین سنی پرستاران مورد بررسی ۳۰/۲۵ سال و دارای میانگین ۸/۴ سال سابقه کار و متوسط میزان درآمد پرستاران ۱۶۴۰/۴۷ هزار ریال و میانگین امتیازات کسب شده ۳۰/۱۹ بوده است. نتایج پژوهش نشان داد که این قشر زحمتکش و ایثارگر با بیشترین فراوانی ۵۸/۱ درصد دارای منزل شخصی و با بیشترین فراوانی ۶۵/۱ درصد متاهل و با بیشترین فراوانی ۵۵/۸ درصد دارای مدرک کارشناسی و با بیشترین فراوانی ۳۲/۶ درصد فاقد فرزند بوده‌اند.

**بحث و نتیجه‌گیری:** در بررسی نتایج پژوهش مشخص گردید که بین متغیرهای سابقه کار، تعداد فرزندان، میزان درآمد با میزان استرس پرسنل پرستاری رابطه معنی‌داری وجود نداشت. بین متغیرهای جنسیت، بخش محل کار، وضعیت تاهل، میزان تحصیلات، وضعیت محل سکونت با میزان استرس پرسنل پرستاری رابطه معنی‌داری وجود داشت.

واژه‌های کلیدی: استرس، پرستاری

فصلنامه دانشکده پرستاری و مامایی ارومیه، سال چهارم، شماره چهارم، ص ، زمستان ۱۳۸۵

آدرس مکاتبه: نیشابور، خیابان امام خمینی، امام خمینی ۲۷، دانشکده پرستاری،

مجید وفايي، تلفن: ۳۳۳۳۴۹۱ فاکس: ۳۳۳۹۱۲۲

Email: [majidwafaie@yahoo.com](mailto:majidwafaie@yahoo.com)

<sup>۱</sup> کارشناس ارشد پرستاری و عضو هیئت علمی دانشکده پرستاری نیشابور (نویسنده مسئول)

<sup>۲</sup> کارشناس علوم تربیتی

<sup>۳</sup> کارشناس ارشد پرستاری و عضو هیئت علمی دانشکده پرستاری نیشابور

<sup>۴</sup> کارشناس پرستاری

مي‌تواند در زماني که اين  
تغييرات و نيازها، فرد را  
شکست مي‌دهند، ايجاد شود.

#### علائم استرس:

**فيزيکي:** گرفتگي عضلاني،  
سردرد، درد قفسه سينه،  
ناراحتي معده، اسهال يا يبوست،  
افزايش ضربان قلب، دست‌هاي  
سرد و مرطوب، خستگي، تعريق  
شدید، بثورات، تنفس سريع،  
لرز، تيك، تحريك‌پذيري،  
کم‌اشتهايي يا بي‌اشتهايي،  
ضعف، احساس‌خستگي، گيجي.

**عاطفي:** عصبانيت، اعتماد به  
نفس پايين، افسردگي، بي‌تفاوتي،  
تحريك‌پذيري، ترس و پاسخ‌هاي  
هراسي، اشکال در تمرکز، احساس  
گناه‌کاري، نگراني، بي‌قراري،  
اضطراب و وحشت.

**رفتاري:** سوء‌مصرف الکل يا مواد  
مخدر، افزايش مصرف سيگار،  
اختلالات خواب، پرخوري، کاهش  
حافظه و منگي (۲).

استرس منفي از عواملی است که

مقدمه

استرس نوعي نياز جسمي يا ذهني  
است که در ما پاسخ‌هاي خاصي  
را برمي‌انگيزد و به ما امکان  
مي‌دهد تا با خطر مبارزه کنيم  
يا از آن بگريزيم. مقادير کم  
استرس قادر است عملکرد شما را  
در اوضاع و احوال خاصي مثل  
ورزش و کار بهبود بخشد اما  
استرس بيش از حد به سلامت شخصي  
آسيب مي‌رساند. با مشخص نمودن  
شرایط استرس‌زا و يافتن راه‌هايي  
براي مقابله با آن، قادر  
خواهيد بود، استرس‌هاي مضر را  
به حداقل برسانيد (۱).

استرس عبارت است از واکنش‌هاي  
فيزيکي، ذهني و عاطفي که در  
نتيجه تغييرات و نيازهاي  
زندگي فرد، تجربه مي‌شوند.  
تغييرات مي‌توانند بزرگ يا کوچک  
باشند. پاسخ افراد به تغييرات  
زندگي متفاوت است. استرس مثبت  
مي‌تواند يك انگيزش دهنده  
باشد در حالي که استرس منفي

می‌باشد و در سایه این تشریک مساعی استرس پرستاران به میزان قابل ملاحظه‌ای کاهش می‌یابد (۴).

با توجه به مطالب بیان شده بر آن شدیم تا پرستاران ارجمند را در این رابطه مورد بررسی قرار دهیم و میزان استرس موجود در این عزیزان زحمتکش را مشخص نماییم شاید که در بیان مشکلات این حرفه مقدس قدمی برداشته باشیم.

مواد و روش کار

این مطالعه از نوع مطالعه میدانی، توصیفی تحلیلی با هدف بررسی رابطه بین برخی از عوامل مورد بررسی با میزان استرس پرسنل پرستاری در بیمارستان‌های وابسته به شبکه بهداشت و درمان شهرستان نیشابور انجام شده است. روش نمونه‌گیری شامل کل جامعه پژوهش در دسترس پرستاری شاغل در بیمارستان‌های وابسته به شبکه

در نیروی کار نیروی انسانی اثرات منفی دارد و در زندگی روزمره اختلالاتی را ایجاد می‌کند، در ارتباط با حرفه پرستاری نیز این مشکل وجود دارد.

یکی از منابع استرس در پرستاران در محیط کار مشاهده مرگ بیمار و ابراز احساسات همراهان بیمار در این رابطه است. از دیگر عوامل ایجاد استرس

می‌توان به رفتار سرپرستاران، همکاران و میزان حقوق دریافتی اشاره نمود، نتایج بررسی‌ها نشان می‌دهد که بین استرس‌های شغلی و عامل رضایت شغلی رابطه معنی‌داری وجود دارد (۳).

مشارکت پرستاران در درمان و تشریک مساعی با پزشکان عمومی و متخصص در محیط کار عامل مهمی در کاهش استرس پرستاران در محیط کار

بهداشت و درمان شهرستان نیشابور برابر ۲۰۰ نفر بوده است.

مشخصات واحدهای مورد پژوهش عبارت بود از پرستارانی که در بخش‌های بیمارستان‌های وابسته به شبکه بهداشت و درمان شهرستان نیشابور شاغل بوده‌اند.

متغیرهای این پژوهش شامل سن، سابقه کار، تعداد فرزندان، میزان درآمد، بخش محل و امتیازات مکتسبه استخراج شده از سوال‌های پرسشنامه بوده است.

این بررسی با استفاده از مقیاس استرس شغلی کودرون انجام گردید. در این روش موارد مورد بررسی به روش لیکرت امتیازبندی شده و ۵ مورد شامل گزینه‌های هرگز، گاهی، بندرت، اغلب و همیشه بوده است و به ترتیب امتیاز ۱-۵ اختصاص و در نهایت

براساس جمع امتیازات میزان استرس با استفاده از این ابزار مشخص گردید.

اعتبار این آزمون با استفاده از روش آزمون مجدد در همه موارد بالاتر از ۷۰ درصد بوده است.

از نظر روایی این آزمون ضریب همبستگی حدود ۸۰ درصد به دست آمد.

اطلاعات به دست آمده با استفاده از پرسشنامه که اعتماد و اعتبار آن مورد تایید قرار گرفت جمع‌آوری و با نرم افزار

SPSS و با آزمون‌های ضریب همبستگی، آنالیز واریانس یک طرفه و آزمون  $t$  مورد بررسی قرار گرفت.

یافته‌های پژوهش

نتایج پژوهش نشان می‌دهد که میانگین سنی پرستاران مورد بررسی ۳۰/۲۵ سال با بیشترین فراوانی ۳۲ سال (۵۷٪) و با

## بررسی میزان استرس کارکنان پرستاری و رابطه آن با برخی از خصوصیات دموگرافیک ایشان

کمترین فراوانی ۵۳ سال (۳٪) و دارای میانگین ۸/۴ سال سابقه کار با بیشترین فراوانی (۶۵٪) ۵ سال و با کمترین فراوانی (۱۰٪) ۲۰ سال و متوسط میزان درآمد پرستاران ۱۶۴۰۴۷۰ ریال که با بیشترین فراوانی (۴۵٪) ۱۲۰۰۰۰۰۰ هزار ریال و با کمترین فراوانی (۹٪) ۳۲۰۰۰۰۰۰ ریال و میانگین امتیازات کسب شده ۳۰/۱۹ بوده است.

سید مجید وفايي، مهري سادات حسيني، راضيه فروتن، نرجس سيدحسيني

جدول شماره ۱): جدول فراواني ميزان امتيازات كسب شده توسط موارد پژوهش در مورد

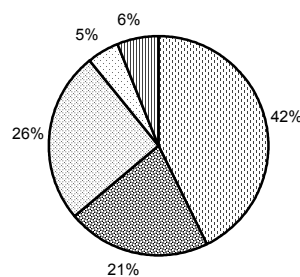
بررسی میزان استرس

همیشه		اغلب		گاهی		بندرت		هرگز		پاسخ
درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	
۲/۴	۱	۱۴/۳	۶	۲۶/۲	۱۱	۳۸/۱	۱۶	۱۹	۸	آيا نسبت به سايرين حسد مي-ورزيد؟
۹/۵	۴	۲/۴	۱	۷/۱	۳	۴۲/۹	۱۸	۳۸/۱	۱۶	آيا ميل به صرف غذاي مطبوع و باب ميل داريد؟
۵۳/۳	۲۳	۲۳/۳	۱۰	۱۶/۳	۷	۴/۷	۲	۲/۳	۱	آيا احساس سرما مي كنيد؟
۹/۵	۴	۹/۵	۴	۳۳/۳	۱۴	۳۳/۳	۱۴	۱۴/۳	۶	آيا در زندگي روزمره از مشكل يبوست و اسهال رنج مي-بريد؟
۲/۴	۱	۹/۵	۴	۱۶/۷	۷	۳۱/۵	۱۳	۴۰/۵	۱۷	آيا در صورت بيماري به مدت طولاني در بستر استراحت مي-كنيد؟
۰	۰	۲/۳	۱	۱۱/۶	۵	۵۱/۲	۲۱	۳۴/۱	۱۴	آيا در صورت ابتلا به بيماري به مدت طولاني تا بهبودي كامل در بستر استراحت مي-كنيد؟
۲/۳	۱	۷	۳	۱۴	۶	۴۸/۸	۲۱	۲۷/۹	۱۲	آيا خيلي سريع عصباني مي-شويد؟
۹/۳	۴	۲۰/۹	۹	۲۵/۶	۱۱	۳۴/۹	۱۵	۹/۳	۴	آيا احساس اين را داريد كه تحت فشار هستيد؟
۹/۳	۴	۲۷/۹	۱۲	۳۴/۹	۱۵	۲۳/۳	۱۰	۴/۷	۲	آيا در ابتداي روز احساس شادابي مي-كنيد؟
۴/۸	۲	۹/۵	۴	۲۳/۸	۱۰	۳۸/۱	۱۶	۲۳/۸	۱۰	آيا اغلب احساس تنهائي مي-كنيد؟
۰	۰	۲/۴	۱	۷/۱	۳	۷/۱	۳	۸۳/۵	۳۵	آيا از نوشيدني غير مجاز استفاده مي-كنيد؟
۴/۷	۲	۱۱/۶	۵	۱۶/۳	۷	۲۵/۶	۱۱	۴۱/۹	۱۸	آيا در ناحيه سينه احساس ناراحتي و فشار مي-كنيد؟
۷	۳	۲۳/۳	۱۰	۱۷/۱	۷	۳۴/۱	۱۴	۱۶/۳	۷	آيا براي خواب روزانه مشكل داريد؟
۷/۳	۳	۲۴/۴	۱۰	۱۷/۱	۷	۳۴/۱	۱۴	۷	۳	آيا در موارد تنش ها دچار بي قراري ميشويد؟
۷	۳	۱۶/۳	۷	۳۲/۶	۱۴	۳۷/۲	۱۶	۱۵	۶	آيا در ايجاد تمرکز دچار اشكال هستيد؟
۳۰/۲	۱۳	۴۰/۵	۱۷	۱۹	۸	۷	۳	۲/۴	۱	آيا فراز و نشيب زندگي را تحمل مي-كنيد؟
۱۱/۹	۵	۴/۷	۲	۲۰/۹	۹	۲۸/۶	۱۲	۳۳/۳	۱۴	آيا زياد دچار تعريق مي-شويد؟
۴/۷	۲	۳۹/۵	۱۷	۳۰/۲	۱۳	۱۸/۶	۸	۷	۳	آيا احساس شادي مي-كنيد؟

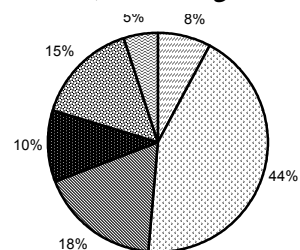
## بررسی میزان استرس کارکنان پرستاری و رابطه آن با برخی از خصوصیات دموگرافیک ایشان

۲۷/۹	۱۲	۲۷/۹	۱۲	۵۳/۵	۲۳	۱۴	۶	۴/۷	۲	آیا با سایر همکاران خود رابطه خوبی دارید
------	----	------	----	------	----	----	---	-----	---	--

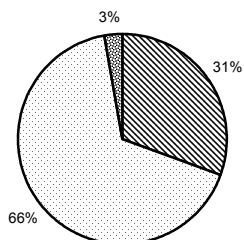
نمودار شماره (۱): فراوانی درصد میزان درآمد پرستاران مورد بررسی بر اساس هزار تومان



نمودار شماره (۲): سابقه کار پرسنل پرستاری مورد بررسی بر حسب سال



نمودار شماره (۳): فراوانی میزان استرس مشاهده شده در بین پرستاران محترم تحت بررسی



استرس شدید    استرس متوسط    استرس ضعیف

یکی از منابع استرس در پرستاران در محیط کار مشاهده مرگ بیمار و ابراز احساسات همراهان بیمار در این رابطه

از دیگر عوامل ایجاد استرس می-توان به رفتار سرپرستاران، همکاران، میزان حقوق دریافتی، اشاره نمود. از جمله عواملی که در محیط کار می-تواند در ایجاد استرس موثر باشد می-توان به عدم رضایت شغلی به دلیل فقدان ابزار ارزشیابی قابل اعتماد و دارای اعتبار کافی و در نتیجه ایجاد رقابت نامناسب و تنش در بین کارکنان پرستاری و حتی سایر کارکنان بهداشت و درمان و در مواردی نیز به انفعال کشیده شدن این عزیزان، عدم تشریک مساعی کارکنان در تصمیمات پزشکان و بسیاری عوامل دیگر اشاره نمود.

نتایج پژوهش نشان داد که این

درصد هرگز و با کمترین فراواني ۱ درصد اغلب از اين نوشيدني‌ها استفاده مي‌کنند.

پرستاران محترم در ارتباط با احساس ناراحتي در قفسه سينه با بیشترین فراواني ۴۱/۹ درصد هرگز و با کمترین فراواني ۱۱/۶ درصد هرگز، احساس ناراحتي در قفسه سينه داشته‌اند.

پرستاران محترم در ارتباط با مشکل در خوابیدن با بیشترین فراواني ۳۲/۶ درصد بندرت و با کمترین فراواني ۷ درصد اغلب از اين مشکل رنج مي‌برند.

پرستاران محترم در ارتباط با بي‌قراري در موارد تنش‌ها با بیشترین فراواني ۳۷/۲ درصد بندرت و با کمترین فراواني ۷ درصد اغلب از اين مشکل رنج مي‌برند.

پرستاران محترم در ارتباط با اختلال در تمرکز با بیشترین

قشر زحمتکش و ايثارگر با بیشترین فراواني ۵۸/۱ درصد داراي منزل شخصي و با بیشترین فراواني ۶۵/۱ درصد متاهل و با بیشترین فراواني ۵۵/۸ درصد داراي مدرک کارشناسي و با بیشترین فراواني ۳۲/۶ درصد فاقد فرزند بوده‌اند.

نتایج پژوهش نیز در رابطه با سوال‌های مطرح شده نشان داد که پرستاران محترم در ارتباط با احساس شادي در طول روز با بیشترین فراواني ۳۴/۹ درصد گاهي اوقات و با کمترین فراواني ۴/۷ درصد هرگز، احساس شادي داشته‌اند.

پرستاران محترم در ارتباط با احساس تنهائي در طول روز با بیشترین فراواني ۳۷/۲ درصد بندرت و با کمترین فراواني ۴/۷ درصد هرگز، احساس تنهائي داشته‌اند. پرستاران محترم در

ارتباط با مصرف نوشيدني‌هاي غير مجاز با بیشترین فراواني ۳۵



## بررسی میزان استرس کارکنان پرستاری و رابطه آن با برخی از خصوصیات دموگرافیک ایشان

فراوانی ۳۹/۵ درصد بندرت و با کمترین فراوانی ۷ درصد همیشه از این مشکل رنج می-برند. پرستاران محترم در ارتباط با یبوست و اسهال با بیشترین فراوانی ۳۹/۵ درصد هرگز، و با کمترین فراوانی ۹/۳ درصد همیشه از این مشکل رنج می-برند. پرستاران محترم در ارتباط با استراحت طولانی در بستر تا بهبودی کامل با بیشترین فراوانی ۴۸/۸ درصد بندرت و با کمترین فراوانی ۲/۳ درصد اغلب تا بهبودی کامل در بستر استراحت طولانی دارند. پرستاران محترم در ارتباط با اسرعت در عصبانیت با بیشترین فراوانی ۳۴/۹ درصد بندرت و با کمترین فراوانی ۹/۳ درصد همیشه از این مشکل رنج می-برند. پرستاران محترم در ارتباط با احساس فشار فکری در طول روز با بیشترین فراوانی ۳۴/۹ درصد

فراوانی ۳۹/۵ درصد بندرت و با کمترین فراوانی ۷ درصد همیشه از این مشکل رنج می-برند. پرستاران محترم در ارتباط با تحمل فراز و نشیب‌های زندگی با بیشترین فراوانی ۳۹/۵ درصد اغلب و با کمترین فراوانی ۲/۳ درصد اغلب این مورد را تحمل می‌کنند. پرستاران محترم در ارتباط با حسدورزی با بیشترین فراوانی ۴۱/۹ درصد بندرت و با کمترین فراوانی ۲/۳ درصد اغلب از این مشکل رنج می-برند. پرستاران محترم در ارتباط با میل به غذا با بیشترین فراوانی ۵۳/۵ درصد همیشه و با کمترین فراوانی ۱ درصد هرگز، میل به غذا دارند. پرستاران محترم در ارتباط با احساس سرما با بیشترین فراوانی ۳۲/۶ درصد بندرت و با کمترین فراوانی ۴ درصد

گاهي و با کمترین فراواني ۷ درصد هرگز، از این مشکل رنج می‌برند. پرستاران محترم در ارتباط با تعریق فراوان در طول روز با بیشترین فراواني ۳۲/۶ درصد هرگز و با کمترین فراواني ۴/۷ درصد اغلب از این مشکل رنج می‌برند. پرستاران محترم در ارتباط با احساس شادي در طول روز با بیشترین فراواني ۳۹/۵ درصد اغلب و با کمترین فراواني ۴/۷ درصد همیشه این احساس را دارند. پرستاران محترم در ارتباط با داشتن رابطه خوب با ساير همکاران با بیشترین فراواني ۵۳/۵ درصد اغلب و با کمترین فراواني ۴/۷ درصد هرگز رابطه خوبی با همکارانشان داشته‌اند. بحث و نتیجه‌گیری نتایج پژوهش نشان می‌دهد که میانگین سني پرستاران مورد بررسی ۳۰/۲۵ سال و دارای میانگین ۸/۴ سال سابقه کار بودند و متوسط میزان درآمد پرستاران ۱۶۴۰/۴۷ هزار ریال بوده است، این اطلاعات نشان می‌دهد که بیشتر پرستاران مورد بررسی دارای سابقه کار زیر ۱۰ سال و در این رابطه میزان درآمد و پرداختها نیز در همین راستا کمتر از پرسنل دارای سابقه بالاتر می‌باشد و میانگین درآمد این عزیزان نیز (۱۶۴۰/۴۷) همین مطلب را که با توجه به خط فقر کمبود درآمد این عزیزان و مشکل معیشتی که خود در افزایش استرسها موثر است تایید می‌کند میانگین امتیازات کسب شده ۳۰/۱۹ نشان می‌دهد که این عزیزان به طور عمده از میزانی از استرس رنج می‌برند که بررسی بیشتر آماری نشان می‌دهد که بیشترین فراواني میزان استرس پرستاران در حد متوسط می‌باشد.

## بررسی میزان استرس کارکنان پرستاری و رابطه آن با برخی از خصوصیات دموگرافیک ایشان

بررسی‌ها نشان می‌دهد که رضایت شغلی پرستاران در کاهش استرس تیم پرستاری بسیار موثر است در این رابطه افزایش چرخش شغلی و جابجایی پرستاران در بخش‌های مختلف از عوامل موثر در نارضایتی پرستاران می‌باشد، از آن جمله فشار کاری، شیفت‌های متغیر، عدم حمایت‌های شغلی کافی، فشار در ارتباط با سایر اعضاء تیم درمانی و ارتباط نامناسب مدیران از جمله عوامل نارضایتی شغلی می‌باشد (۵).

خلیل‌زاده در بررسی خود در ارتباط با بررسی ارتباط شغلی و اختلال افسردگی و اضطراب در پرستاران اشاره می‌کند که عمده پرستاران میزان استرس، در حد متوسط را دارا می‌باشند، ایشان در ادامه اضافه می‌کند که مدیران در سازمان‌ها با توجه بیشتر به علائم استرس در کارکنان پرستاری از جمله

افسردگی، دوری‌گزینی از بیماران، غیبت و کاهش کیفیت کاری نشان داده و حمایت‌های اجتماعی و مدیریتی را در جهت کاهش میزان استرس در دستور کار قرار دهند (۶).

نتایج پژوهش نشان داد که این قشر زحمتکش و ایثارگر با بیشترین فراوانی ۵۸/۱ درصد دارای منزل شخصی می‌باشند و در واقع بیش از نیمی از پرستاران فاقد منزل شخصی می‌باشند که این عامل و با توجه افزایش اجاره بهاء منزل عامل مهمی در ایجاد استرس می‌باشد.

بیشتر پرستاران محترم متاهل (۶۵/۱) و دارای فرزند می‌باشند که هزینه معاش حداقل ۳ نفر نیز در این رابطه و با توجه به درآمد پرستاران نیز عامل دیگر استرس‌زا می‌باشد.

در بررسی نتایج پژوهش مشخص گردید که بین متغیرهای سابقه کار، تعداد فرزندان، میزان

تهران در سال ۱۳۷۴ نتایج پژوهش نشان داد که ارتباط معنیداری بین متغیرهای مورد بررسی شامل متغیرهای جنسیت، بخش محل کار، وضعیت تاهل، میزان تحصیلات، وضعیت محل سکونت با میزان استرس پرسنل محترم پرستاری رابطه معنیداری وجود نداشت. اما این بررسی نشان داد که بین دو گروه مورد بررسی تفاوت معنیداری بین میزان استرس آنها وجود دارد (۷).

در مطالعه‌ای پیرامون بررسی مقایسه‌ای رابطه بین استرس در بین بخش‌های عمومی و بخش آی‌سی‌یو نتایج این بررسی نشان داد که بین بخش محل کار و استرس موجود در کارکنان رابطه معنیداری وجود نداشته است اما بررسی بیشتر با آزمون‌های آماری نشان داد که بین سه گروه پرستاران مورد بررسی و شاغل در بخش‌های مختلف تفاوت معنی‌دار آماری

درآمد با امتیازات کسب شده رابطه معنیداری وجود ندارد در این رابطه به نظر می‌رسد با توجه به نزدیک بودن مقادیر کمی این متغیرها در بین این قشر محترم این نتیجه اتخاذ شده باشد، از طرفی بیشتر این عزیزان نیز از لحاظ مدارک تحصیلی شرایط یکسانی داشته‌اند که در یافته‌های پژوهش به آن اشاره شده است.

اما بین متغیرهای جنسیت، بخش محل کار، وضعیت تاهل، میزان تحصیلات، وضعیت محل سکونت با متغیر میزان امتیازات کسب شده رابطه معنیداری وجود داشت ( $P < 0/001$ ).

در مطالعه پژوهشی دیگری در ارتباط با بررسی مقایسه‌ای میزان تنیدگی شغلی بالینی و مربیان پرستاری شاغل در دانشگاه‌های علوم پزشکی وابسته به وزارت بهداشت و درمان و آموزش پزشکی شهر

## بررسی میزان استرس کارکنان پرستاری و رابطه آن با برخی از خصوصیات دموگرافیک ایشان

متون‌های پرستاری، شیوه‌های عملی ارتقای بهره‌وری نیروی انسانی، تهران مرکز آموزش مدیریت دولتی، ۱۳۷۵، ص ۳۳۲. قابل دسترس در

<http://www.salamatiran.com>

دهقانی، م. محمدلو، ا. بررسی شیوع و تعیین درجه اهمیت عوامل استرس‌زا در دانشجویان پرستاری مامایی دانشگاه علوم پزشکی شهید صدوقی یزد در نیم سال دوم تحصیلی ۸۱-۸۲، پایان نامه (دکتری)، دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی شهید صدوقی یزد، دانشکده پزشکی، ۱۳۸۲. قابل دسترس در

<http://www.irteb.com>

3. Power KG, Sharp GR. A comparison of sources of nursing stress and job satisfaction among mental handicap and hospice nursing staff. *J Adv Nurs*. 1988; 13(6): 726-32.
4. Boyle KD, Kochinda C. Enhancing collaborative communication of nurse and physician leadership in two intensive care units. *Nurs Adminis* 2004; 34(2): 60-70.
5. McBey CAK, Basset MO, Donnell M, Winter R. Nursing crisis retention strategies for hospital administrators. research and practice in human resource management 2004; 12(2), 31-56.

۶. دکتر خلیلزاده ر، یاوریان ر، خلخالی ح. بررسی ارتباط استرس‌های شغلی و اختلال افسردگی و اضطراب در پرستاران بیمارستان‌های آموزشی، درمانی دانشگاه علوم پزشکی ارومیه. فصلنامه دانشکده پرستاری و مامایی ارومیه، سال سوم، شماره اول، بهار ۱۳۸۴، ص ۱۰-۱۷.

۷. پیرامون‌مقدم ع. بررسی مقایسه‌ای میزان تنیدگی شغلی بالینی و مربیان پرستاری شاغل در دانشگاه‌های علوم پزشکی وابسته به وزارت بهداشت و درمان و آموزش پزشکی شهر تهران در سال ۱۳۷۴. پایان نامه، دانشگاه علوم پزشکی تهران، ۱۳۷۴.

8. Foxall MJ, Zimmerman L, Standley R, Bene B. A comparison of frequency and sources of nursing job stress perceived by intensive care, hospice and medical-surgical nurses *J Adv Nurs* 1990; 15(5):577-84.

۹. سلطانی ا. راهکارهای کاهش استرس در مدیران و کارکنان. مجله تدبیر، دوره ۱۳، شماره ۱۲۹، دی ماه ۱۳۸۱، صفحات ۴۰-۴۲.

وجود دارد (۸).

با توجه به مطالب بیان شده در مورد استرس و مراحل آن، نشانه‌های استرس، عوامل استرس‌زا مدیران و کارکنان در سازمان-های تولیدی و صنعتی می‌توانند با آگاهی از میزان تحمل خود از سطح استرس‌پذیری خود آگاه و با بکارگیری راهکارهای عملی در جهت افزایش قدرت تحمل‌پذیری و فشارپذیری ردی و سازمانی خود گام برداشته و از این بابت در راستای سالم سازی محیط و ارتقای بهداشت روانی سازمان حرکت کنند تا انرژی‌هایی که ناخواسته صرف تنش‌های سازمانی می‌گردد در جهت ارتقای کمیت و کیفیت سوق داده شود (۹).

منابع

. رئیسی، پ. تاثیر استرس بر عملکرد و بهره‌وری مدیران بیمارستان‌ها و